

Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrencilerinde Akran Desteği İle Akademik Başarı Arasındaki İlişkinin Değerlendirilmesi

Fidan Küdür Çırpan¹, Sezgi Çınar²

¹Marmara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Anestezi Programı, İstanbul - Türkiye
²Celal Bayar Üniversitesi, Sağlık Yüksekokulu Hemşirelik Bölümü, İç Hastalıkları Anabilim Dalı, Manisa - Türkiye

Yazışma Adresi / Address reprint requests to: Fidan Küdür Çırpan
Marmara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu, Anestezi Programı, Haydarpaşa Yerleşkesi, İstanbul - Türkiye
Elektronik posta adresi / E-mail address: fidan.kudur@marmara.edu.tr
Kabul tarihi / Date of acceptance: 6 Aralık 2013 / December 6, 2013

ÖZET

Sağlık hizmetleri meslek yüksekokulu öğrencilerinde akran desteği ile akademik başarı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi

Amaç: Bu çalışma, akran desteği ile akademik başarı arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi amacıyla yapılan tanımlayıcı ve ilişkilendirici bir çalışmadır.

Yöntem: Araştırmanın örneklemini, Marmara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu 2010-2011 eğitim öğretim yılında kayıtlı olan, ulaşılabilen ve araştırmaya katılmayı kabul eden 258 son sınıf öğrencisi oluşturdu. Veri toplama aracı olarak "Akran Desteği Ölçeği", öğrencilerin sosyo-demografik özelliklerini içeren "Öğrenci Tanıtım Formu" ve akademik başarı notları kullanıldı. Verilerin analizinde varyans analizi, Student's t-testi, korelasyon analizi ve one-way ANOVA kullanıldı.

Bulgular: Akran Desteği Ölçeği alt boyutları karşılaştırıldığında; fiziksel yardım puanının duygusal yardım puanından, akademik yardım puanının duygusal yardım puanından daha yüksek olduğu belirlendi. Akademik başarı notu ile Akran Desteği Ölçeği alt boyut ve toplam puanları arasında ilişki bulunmadı. Tıbbi Görüntüleme bölümü öğrencilerinin Akran Desteği Ölçeği toplam puanlarının İlk ve Acil Yardım bölümü öğrencilerine göre ve kız öğrencilerin akademik başarı notunun erkek öğrencilere göre daha yüksek olduğu belirlendi.

Sonuç: Öğrencilerin akademik yardım puanlarının artırılması için birlikte çalışabilecekleri uygun ortamların sağlanması ve erkek öğrencilerin akademik başarı notunun yükseltilmesi için desteklenmesi önerilmektedir.

Anahtar sözcükler: Akademik başarı, akademik yardım, akran desteği, duygusal yardım, fiziksel yardım

ABSTRACT

Assessment of the relationship between peer support and academic success among students of vocational school of healthcare services

Objectives: This study was conducted to assess the relationship between peer support and academic success as descriptive and correlation.

Methods: Sample of the study consisted of 258 senior students available and enrolled to Marmara University Vocational School of Healthcare Services in academic year 2010-2011 and who accepted to participate in the research. Data was collected using "Peer Support Scale" and "Student Identification Form" containing students' socio-demographical characteristics and academic grade points. Variance Analysis, Student t- test, Correlation Analysis and Oneway ANOVA were used for analysis of data.

Results: Upon comparison of sub-dimensions of Peer Support Scale, it was observed that physical assistance point was higher than emotional assistance point and academic assistance point was higher than emotional assistance point. There was no relationship between academic grade points and sub-dimensions and total points of Peer Support Scale. It was found that Peer Support Scale total points of Students of Medical Imaging department was higher than students of First Aid and Emergency Service Department and academic grade points of female students were higher than male students.

Conclusion: We can recommend that providing of appropriate environment to work together to the students and supporting of male students in order to increase their academic grade points.

Key words: Academic success, academic assistance, peer support, emotional assistance, physical assistance

GİRİŞ

Akranların modern toplumda ergenlerin yaşamında daha önceki dönemlere göre daha önemli rol oynadıkları

görülmektedir. Günümüz ergenleri, akran gruplarında, geçmiş dönemlerde yaşayan ergenlerden daha çok zaman geçirmektedirler. Ergenler akranlarla geçirdikleri zamanı günlerinin en eğlenceli parçaları arasında görmektedirler

(1). Akran grubu değerlerin ve tutumların tartışıldığı forum niteliğini taşır. Bu sayede kişisel bağımsızlığın kazanılması- na yardımcı olur (2).

Herhangi bir akran grubu, yapısından ve normlarından bağımsız olarak ergenlerin psikolojik gelişiminde çok önemli bir rol oynar. Sorunlu akran ilişkileri, ergenlikte ve yetişkinlikte bir dizi ciddi psikolojik ve davranışsal problemlere yol açar (1). Akran gruplarıyla uyum gösteremeyen ya da onlarla yeterince vakit geçiremeyen gençlerin yaşadıkları sosyal izolasyon süreci sonunda sapmış davranış gösterme, depresyona girme ve hatta intihar düşüncesi taşıma risklerinin diğer gençlere göre artış kaydettiği görülmektedir. Bulunduğu çevrenin sosyal desteğinin yetersiz veya hatalı olması sonucu ergenlerde çeşitli uyum problemleri ortaya çıkabilir (3). Akranları tarafından reddedilmek veya dikkate alınmamak bazı ergenlerde yalnızlık ve düşmanca duygulara yol açar. Ayrıca akran ilişkileri ergenlerde uyuşturucu kullanımı, suç işleme ve depresyonla bağlantılıdır (4).

Kavramsal olarak 'Akran desteği' eşit olan bireyler tarafından destek ve teşvik olarak tanımlanmaktadır (5). Akran desteği; veren ve alan açısından temel ilkeleri olan, ortak sorumluluk üzerine kurulmuş yardım sistemi ve karşılıklı yararlı bir anlaşmadır. Akran desteği özerklik ve topluluk oluşturma yolunda eşzamanlı bir harekettir. Bu model düşünce merkezli değildir. Homojenlikten ziyade çeşitliliği teşvik eden ve bireysel gücünü tanıyan bir modeldir (6).

Akran desteği ve akran ilişkilerinin entegrasyonu; sağlık hizmetlerinin sağlanması, sağlığın geliştirilmesi açısından da sağlık bilimciler ve uygulayıcıları için bugün büyük öneme sahip bir kavramdır (5). Akran desteği sağlık sorunları olanlar için yararlı destek, teşvik, umut ve belki de rehberlik sunabilir. Travma ya da kanser gibi pek çok sorun için kabul edilmekle birlikte psikolojik hastalığı olanlarda da bu tür destekler uygulanabilir (7).

Akran müdahaleleri kronik böbrek yetmezliği ve diyabet yönetiminde yetişkinler ile gençlerde kullanılmıştır. Hemofili ve HIV / AIDS gibi durumlarda gençler için okul temelli öz-yönetim sağlanması konusunda akran eğitimi uygulanabilmektedir. Kardiyak hastalığı, meme kanseri veya görme kaybı olan bireyler arasında akran müdahaleleri birebir uygulanabilir. Akran tabanlı ev ziyaretleri uzun vadeli psikiyatrik hastalığı ve böbrek hastalığı olan kişilerde kullanılmıştır. Uzun vadeli bir programın parçası olan üriner inkontinansın muzdarip yaşlılar için akran desteği uygulanabilmekte aynı zamanda telefona dayalı müdahaleler ile

yaşlı, yalnız ve düşük gelirli bireylere akran desteği uygulanmaktadır (5).

Akran desteği psikiyatrik hastalıklarda profesyonel destekteki bağımlılığı azaltmak için yardımcı olabilir ve daha sonra okula gidiş ve işe dönüş için etkili yollar sağlayabilir. Böylece bireyin kriz durumunda kalması önenebilir ve hastanede kalma süresini azaltmaya yardımcı olabilir (6).

Gençler akranlarına çok önem vermekte ve büyük ölçüde onlardan etkilenmektedir. Gençler, genellikle zamanlarını akranları ile geçirmekte, yaşama ilişkin streslerini onlardan destek alarak çözmeye çalışmaktadırlar. Birçok araştırmada arkadaşlığın hem bir gereksinim, hem de ailede karşılanamayan önemli bir sosyal destek kaynağı olduğu belirtilmektedir (8). Arkadaş desteği, akademik başarının önemli bir yordayıcısı olmasının yanında öğrencinin arkadaşlarıyla sağlıklı ilişkiler kurup sürdürmesi, bütün yönlerden sağlıklı gelişmesi açısından da önemli bir değişken olabileceği bildirilmektedir (9). Akran ilişkilerinden sağlanan sosyal desteğin de öğrencilerin akademik başarısıyla ilişkili olduğu belirtilmektedir. Akran ilişkilerinin niteliği, okula uyumu ve okul başarısını güçlü bir şekilde yordamaktadır. Sosyal destek üyelerinden sağlanan güçlü destek ve olumlu tutum bütünlüğünün okul başarısında itici güç olduğunu vurgulamışlardır (10).

Sağlık personelinin amacı sağlığı sürdürmek ve geliştirmek olduğu için öncelikle bu amacı yerine getirecek olan bireylerin de ruhen ve bedenen sağlıklı olmaları gerekir. Aile ve arkadaşlarından gerekli desteği alan öğrenciler ruhsal sağlıklarını tehdit eden anksiyete, stres gibi sorunlarla daha kolay mücadele edeceklerdir ve daha başarılı olacaklardır (11).

GEREÇ VE YÖNTEM

Araştırmanın Amacı ve Tipi

Bu çalışma akran desteği ile akademik başarı arasındaki ilişkiyi değerlendirmek amacıyla tanımlayıcı bir çalışma olarak yapıldı.

Araştırma Soruları

- Akran desteği ile akademik başarı arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- Öğrencilerin okudukları bölüm ile akran desteği ara-

sında anlamlı ilişki var mıdır?

- Öğrencilerin yaşları ile akran desteği arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- Öğrencilerin cinsiyetine göre akran desteği arasında anlamlı fark var mıdır?
- Öğrencilerin birinci ve ikinci öğretim olma durumuna göre akran desteği arasında anlamlı fark var mıdır?

Araştırmanın Yapıldığı Yer ve Zaman

Marmara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda 2010-2011 Eğitim Öğretim yılında yapıldı.

Araştırmanın Evreni

Araştırmanın evrenini, Marmara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Birinci Öğretim son sınıf ve İkinci Öğretim son sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Marmara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nda 2010-2011 Eğitim-Öğretim yılında son sınıf öğrencilerinden Anestezi bölümünden 70, Diş Protez bölümünden 60, İlk ve Acil Yardım bölümünden 60, Patoloji bölümünden 65, Tıbbi Görüntüleme Teknikleri bölümünden 70 ve Tıbbi Laboratuvar Teknikleri bölümünden 70 öğrenci olmak üzere toplam 395 öğrenci dahil olmuştur.

Araştırmanın Örneklemini

Araştırmanın örneklemini; Anestezi, Diş Protez, İlk ve Acil Yardım, Patoloji, Tıbbi Görüntüleme Teknikleri, Tıbbi Laboratuvar Teknikleri bölümlerinde öğrenim gören ve çalışmaya katılmayı kabul eden 258 son sınıf öğrencileri oluşturdu. Evrenin yaklaşık % 65'ine ulaşılmıştır.

- Anestezi bölümünden 55 öğrenci,
 - Diş Protez bölümünden 33 öğrenci,
 - İlk ve Acil Yardım bölümünden 49 öğrenci,
 - Patoloji bölümünden 11 öğrenci,
 - Tıbbi Görüntüleme Teknikleri bölümünden 62 öğrenci,
 - Tıbbi Laboratuvar Teknikleri bölümünden 48 öğrenci
- araştırmaya alındı.

Veri Toplama Tekniği ve Araçlar

Öğrenci Tanıtım Formu, Akran Desteği Ölçeği ve akademik başarı notları kullanıldı.

Öğrenci Tanıtım Formu ile cinsiyet, yaş, bölüm, medeni durum, sınıf, mezun olduğu orta öğretim kurumu, üniversite öğrenimi sırasında ikamet ettiği yer, bölüm tercih sebebi, yararlandığı sosyal güvenlik kurumu, öğrenim döneminde maddi ihtiyaçlarını karşılama durumu, kardeş sayısı, anne-baba eğitim durumu ve aile yapısı sorgulandı.

Akran Desteği Ölçeği, Kuo (2007) tarafından geliştirilmiş olup, Türk toplumu için geçerliliği ve güvenilirliği Çalışkan ve Çınar (2010) tarafından yapılmıştır (13). Ölçeğin tez çalışmasında kullanılabilmesi için yazarlardan izin alınmıştır. Akran Desteği Ölçeği öğrencilerin sınıf ortamı ve uygulama alanlarında birbirleriyle yardımlaşma durumlarını göstermektedir. Amacı öğrencilerin gerçek hayatta birbirleriyle etkileşimlerini ve paylaşımlarını, bunları gerçekleştirirken ne kadar oranda başarı olduklarını, akran desteğini sağlarken de bireysel davranışların nasıl etkilendiğini değerlendirmektir (12,13).

Akran Destek Ölçeği 17 maddeden oluşmuş olup fiziksel yardım, akademik yardım ve duygusal yardım olmak üzere üç alt boyutu bulunmaktadır. Tüm maddeler olumlu olup, derecelendirmesi 4'lü likert şeklindedir. En düşük toplam ölçek puanı 17, en yüksek toplam ölçek puanı ise 68'dir. Ölçekten alınan puan arttıkça alınan arkadaş desteğinin arttığını, puana azaldıkça alınan arkadaş desteğinin azaldığını göstermektedir.

Ölçek alt boyut maddeleri;

- Fiziksel Yardım alt boyutu maddeleri 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 12, 13'dür. (Puan aralığı 9-36).
- Akademik Yardım alt boyutu maddeleri 8, 9, 10, 17'dir. (Puan aralığı 4-16).
- Duygusal Yardım alt boyutu maddeleri 11, 14, 15, 16'dır. (Puan aralığı 4-16).

Fiziksel Yardım, sınıf arkadaşlarının yaşadıkları problemleri fark etmeleri, birbirlerine yardım ve önerilerde bulunmalarıdır. Aralarında bir problem yaşandığında grubun dışında bırakılmak yerine problemin çözümüne yönelik yapıcı davranışlar sergileyebilme kabiliyetidir. Akademik Yardım, sınıf arkadaşlarının birbirleriyle akademik bilgilerini paylaşmalarıdır. Performansını artırmak isteyenler birbirleriyle akademik bilgilerini paylaşırlar. Duygusal Yardım, sınıf arkadaşlarının birbirlerini dinlemeleri, paylaşımları ve birbirlerine destek olmalarıdır. Akran grubu için dostluğun önemini de belirtir (14).

Veriler; Öğrenci Tanıtım Formu ve Akran Desteği Ölçeği, öğrencilerle yüz yüze görüşme tekniği kullanılarak araştırmacı tarafından toplandı.

Akademik başarı notu, Marmara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Öğrenci İşleri'nden temin edildi.

Verilerin Değerlendirilmesi

Veriler SPSS 17.0 paket programı kullanılarak bilgisayar da değerlendirildi. Verilerin değerlendirilmesinde tanımlayıcı istatistiksel metotlar (ortalama, standart sapma) verilerin karşılaştırılmasında normal dağılım gösteren parametrelerin iki grup arası karşılaştırılmalarında t-test, ikiden fazla grup arası karşılaştırmalarında ANOVA testi ve farklılığa neden çıkan grubun tespitinde Tukey HSD testi kullanıldı. Parametrik veriler arasındaki ilişkilerin incelenmesinde ise, Pearson korelasyon testi kullanıldı. Sonuçlar %95'lik güven aralığında, anlamlılık $p < 0.05$ düzeyinde değerlendirildi.

Kuo (2007) tarafından geliştirilmiş olan ölçeğin Ölçek Toplam Cronbach's Alpha Değeri 0.93'tür. Çalışkan ve Çınar (2010) Akran Desteği Ölçeği Alt Boyutları ve Ölçek Toplam Cronbach's Alpha Değerleri Fiziksel Yardım 0.89, Akademik Yardım 0.77, Duygusal Yardım 0.81, Toplam 0.93 olarak bulunmuştur (12, 15). Çalışmamızda ise Akran Desteği Ölçeği Alt Boyutları ve Ölçek Toplam Cronbach's Alpha Değerleri Fiziksel Yardım 0.87, Akademik Yardım 0.78, Duygusal Yardım 0.80, Toplam 0.92 olarak bulundu.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmaya alınmasına rağmen araştırmaya katılmayı kabul etmeyen ve anket uygulaması sırasında derse gelmeyen öğrenciler araştırma kapsamına alınamadı. Evreni oluşturan 395 öğrenciden 258 öğrenciye ulaşılabildi. Örneklem sayısı az olduğu için sonuçlar sağlık hizmetleri meslek yüksekokullarına yansıtılamaz.

Araştırmanın Etik Yönü

Çalışma öncesi Marmara Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu Müdürlüğü'nden ve Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Klinik Araştırmalar Ön Değerlendirme Komisyonu'ndan (14.09.2010 - 21) yazılı izin alındı.

BULGULAR

Yaş ortalaması 21.24 ± 2.92 (19-46) yıl olan öğrencilerin %70.5'i (n=182) kadın, %95.3'ü (n=246) bekâr, %67.4'ü (n=174) ailesinin yanında kalmakta ve % 91.9'u (n=237) Sosyal Güvenlik Kurumu (SGK) güvencesine sahiptir. Öğrencilerin maddi ihtiyaçlarını karşılama durumuna baktığımızda, %46.9'unun (n=121) düzenli bir işi vasıtasıyla, %20.9'unun (n=54) ailesinin gönderdiği harçlıkla, %19.7'sinin (n=51) diğer gelir kaynaklarıyla, %7.4'ünün (n=19) öğrenim kredisi ile, %4.7'sinin (n=12) part-time çalışarak ve %4'ünün (n=1) ise yaz dönemi çalışarak geçimini sağladığı görülmektedir.

Öğrencilerin ebeveynlerinin eğitim durumlarına bakıldığında, annelerin %61.6'sı (n=159) ilköğretim, babaların %54.7'si (n=141) de ilköğretim mezunudur. Öğrencilerin aile yapısına bakıldığında ise, %91.5'inin (n=236) annesinin birlikte yaşadığı bulundu.

Öğrencilerin bölümlere göre dağılımına bakıldığında, %21.3'ü (n=55) Anestezi, %12.8'i (n=33) Diş Protez, %19'u (n=49) İlk ve Acil Yardım, %24'ü (n=62) Tıbbi Görüntüleme, %18.6'sı (n=48) Tıbbi Laboratuvar, %4.3'ü (n=11) Patoloji bölümünde öğrenim görmektedir. Öğrencilerin öğretim şekillerine göre dağılımı şu şekildedir: birinci öğretim %51.6 (n=133), ikinci öğretim %48.4 (n=125). Mezun oldukları ortaöğretim kurumuna bakıldığında, %74.8'inin (n=193) Sağlık Meslek Lisesi mezunu olduğu tespit edildi. Bölüm tercih sebepleri incelendiğinde, %37.2'sinin (n=96)'sinin iş bulma kolaylığı, %29.8'inin (n=77) mesleği kendine yakın hissettiği ve %12.4'ünün (n=32) ailesinin isteği nedeniyle mesleği tercih ettiği bulundu.

Öğrencilerin Akran Desteği Ölçeği'nden aldıkları alt boyut ve toplam puanları ile aritmetik ortalamaları 1'de görülmektedir.. Akran Desteği Ölçeği'nin alt boyut puan ortalamalarının 4 - 36 arasında değiştiği, Akran Desteği Ölçeği'nin toplam puan ortalamasının ise 45.48 ± 10.42 olduğu saptandı (Tablo 1).

Tablo 1: Akran Desteği Ölçeği'nin alt boyut ve toplam puan ortalamaları (n=258)

Akran Desteği Ölçeği Alt Boyutları	Ortalama \pm SS (Minimum-Maksimum)
Fiziksel Yardım	24.30 \pm 5.72 (9 - 26)
Akademik Yardım	10.77 \pm 3.03 (4 - 36)
Duygusal Yardım	10.40 \pm 2.90 (4 - 16)
Toplam	45.48 \pm 10.42 (17 - 68)

Tablo 2: Akran Desteği Ölçeği'nin alt boyut aritmetik ortalamaları puanları farkı (n=258)

Akran Desteği Ölçeği Alt Boyutları	X±SS	Fark X±SS	Anlamlılık t ve p
Fiziksel Yardım	2.70±0.64	0.0079±0.56	0.224 ve 0.823
Akademik Yardım	2.69±0.76		
Fiziksel Yardım	2.70±0.64	0.0999±0.52	3.078 ve 0.002**
Duygusal Yardım	2.60±0.73		
Akademik Yardım	2.69±0.76	0.0921±0.66	2.239 ve 0.026*
Duygusal Yardım	2.60±0.73		

*p < 0.05 ve **p < 0.01

Tablo 3: Akademik başarı notu ile ölçek alt boyut ve toplam puanları arasındaki ilişki (n = 258)

	Akademik Başarı Notu r ve p	Fiziksel Yardım r ve p	Akademik Yardım r ve p	Duygusal Yardım r ve p	Toplam r ve p
Akademik Başarı Notu	-				
Fiziksel Yardım	0.024 ve 0.699	-			
Akademik Yardım	0.012 ve 0.850	0.686 ve p< 0.001***	-		
Duygusal Yardım	0.021 ve 0.740	0.715 ve p< 0.001***	0.605 ve p< 0.001***	-	
Toplam	0.011 ve 0.861	0.948 ve p< 0.001***	0.836 ve p< 0.001***	0.847 ve p< 0.001***	-

Tablo 4: Birinci ve ikinci öğretim öğrencilerinin akran desteği ölçeği alt boyutları ve toplam puan ortalamaları arasındaki farklar (n=258)

Akran Destek Ölçeği Alt Boyutları	1. Öğretim (n=133) (Ortalama±SS)	2. Öğretim (n=125) (Ortalama±SS)	t ve p
Fiziksel Yardım	25.04±5.42	23.52±5.94	2.153 ve 0.032*
Akademik Yardım	10.84±3.08	10.69±2.98	0.386 ve 0.700
Duygusal Yardım	10.66±3.02	10.12±2.76	1.520 ve 0.130
Toplam	46.55±10.31	44.33±10.46	1.716 ve 0.087

*p<0.05

Mezun olan öğrencilerin akademik başarı not ortalaması 2.86±0.49 (1,69-4.00) olarak bulundu. Başarısız (akademik başarı not ortalaması 2.00'nin altı) olan öğrenci sayısı 12'dir.

Öğrencilerin Akran Desteği Ölçeği'nin alt boyut aritmetik ortalamaları puanları farkı Tablo 2'de gösterilmiştir.

Akran Desteği Ölçeği alt boyutları aritmetik ortalama puanları karşılaştırıldığında, fiziksel yardım puanları ile akademik yardım puanları arasında fark bulunmazken (p>0.05), fiziksel yardım puanı ile duygusal yardım puanları arasında ve akademik yardım puanı ile duygusal yardım puanları arasında anlamlı fark bulundu (sırası ile, p<0.01 ve p<0.05) (Tablo 2). Buna göre, duygusal yardım puanları, fiziksel ve akademik yardım puanlarından daha düşüktür.

Öğrencilerin akademik başarı notu ile ölçek alt boyut ve toplam puanları Tablo 3'de görülmektedir. Akademik başarı notu ile Akran Desteği Ölçeği alt boyutlarından fiziksel, akademik, duygusal yardım ve ölçek toplam puanları arasında

istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmadı (p>0.05) (Tablo 3). Akran Desteği Ölçeği alt boyutlarından fiziksel yardım ile akademik yardım (r= 0.686, p<0.001), duygusal yardım (r= 0.715, p<0.001) ve ölçek toplam puanları (r= 0.948, p<0.001) arasında pozitif yönde ileri düzeyde anlamlı ilişki bulundu (Tablo 3).

Akademik başarı notu ile yaş arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmadı (r= 0.065 ve p= 0.299), (p>0.05).

Birinci ve ikinci öğretim öğrencilerinin ölçek toplam puan ve alt boyut puanları farkı Tablo 4'da gösterilmiştir. Birinci ve ikinci öğretim öğrencilerinin Akran Desteği Ölçeği'nin alt boyutları ve toplamından aldıkları puanları incelendiğinde, birinci ve ikinci öğretim öğrencileri arasında akademik yardım, duygusal yardım ve ölçek toplam puanları açısından istatistiksel olarak anlamlı fark bulunmazken (p>0.05), fiziksel yardım açısından anlamlı fark bulundu (p<0.05) (Tablo 4). Birinci öğretimdeki öğrencilerin

Tablo 5: Bölümlere göre Akran Desteği Ölçeği toplam ve alt boyut puanları arasındaki farklar (n=258)

Bölümler	Fiziksel Yardım (Ortalama±SS)	Akademik Yardım (Ortalama±SS)	Duygusal Yardım (Ortalama±SS)	Toplam Puan (Ortalama±SS)
Anestezi (n=55)	23.54±5.79	10.10±2.91	9.5±2.65	43.21±10.26
Diş Protez (n=33)	23.66±4.58	10.30±2.95	10.33±2.65	44.30±8.47
İlk ve Acil Yardım (n=49)	22.87±5.95	9.81±3.06	9.71±3.12	42.40±10.85
Patoloji (n=11)	26.27±4.94	11.90±1.92	11.54±2.50	49.72±8.13
Tıbbi Görüntüleme (n=62)	25.61±5.94	11.66±2.90	10.82±2.83	48.09±10.77
Tıbbi Laboratuvar (n=48)	24.93±5.68	11.41±3.14	11.31±2.97	47.66±10.24
Toplam (n=258)	24.30±5.72	10.77±3.03	10.40±2.90	45.48±10.42
F ve p	1.944 ve 0.088	3.644 ve 0.003**	3.130 ve 0.009**	3.146 ve 0.009**

**p< 0.01

Tablo 6: Cinsiyete göre akademik başarı notu farkı (n=258)

Cinsiyet	Akademik Başarı Notu (Ortalama±SS)	Anlamlılık (t ve p)
Kadın (n=182)	2.93±0.50	3.580 ve p< 0.001***
Erkek (n=176)	2.69±0.46	

fiziksel yardım puanları daha yüksek bulundu.

Öğrencilerin bölümlerine göre Akran Desteği Ölçeği alt boyut ve toplam puanları arasındaki farklar Tablo 5'de görülmektedir. Bölümlere göre Akran Desteği Ölçeği alt boyutlarından fiziksel yardım puanları arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunmazken ($p>0.05$), akademik yardım ($p<0.01$), duygusal yardım ($p<0.01$) ve ölçek toplam puanları ($p<0.01$) farklı bulundu (5). Tıbbi Laboratuvar ve Anestezi bölümü öğrencileri arasında duygusal yardım puanları açısından anlamlı fark bulundu ($p<0.01$). Tıbbi Görüntüleme ve İlk ve Acil Yardım bölümü öğrencileri arasında akademik yardım ve ölçek toplam puanları açısından anlamlı fark bulundu ($p<0.01$), (Tablo 5).

Öğrencilerin cinsiyeti açısından akademik başarı notu arasındaki fark Tablo 6'de gösterildi. Akademik başarı notu açısından kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu ($p<0.001$) (Tablo 6). Kız öğrencilerin akademik başarı notu erkek öğrencilerden daha yüksek bulundu.

TARTIŞMA

Sağlık eğitimi alan öğrencilerin kendilerine ve hizmet verecekleri bireylere faydalı olabilmeleri için kendilerinin de sağlıklı olmaları gerekir. Üniversiteye yeni başlayan öğrencilerin fiziksel, duygusal ve akademik desteğe ihtiyaç duya-

cakları kaçınılmazdır. Bu nedenle öğrenci danışmanlarının akran desteğinin önemini bilmesi ve danışmanlığını yaptığı öğrencilerini bu yönden değerlendirmesi önemlidir.

Akran Desteği Ölçeği'nin alt boyut ve toplam aritmetik ortalama puanları incelendiğinde; fiziksel yardım puanı 2.70, akademik yardım puanı 2.70, duygusal yardım puanı 2.60, toplam puanı ise 2.67'dir. Akran Desteği Ölçeği'nin alt boyut aritmetik ortalamaları puanları farkına bakıldığında; fiziksel yardım puanları ile akademik yardım puanları arasında fark bulunmazken ($p>0.05$), fiziksel yardım puanı ile duygusal yardım puanları arasında ve akademik yardım puanı ile duygusal yardım puanları arasında anlamlı fark bulundu ($p<0.01$, $p<0.05$) Buna göre, fiziksel yardım puanları duygusal yardım puanlarından daha yüksek ve akademik yardım puanları da duygusal yardım puanlarından daha yüksektir. Türkiye genelinde 5829 üniversite öğrencisi üzerinde yapılan bir araştırma, üniversite öğrencilerinin en çok duygusal problemler yaşadıklarını ve bu problemlerinde en çok arkadaşlarından yardım aldıklarını göstermektedir (15). Çalışma sonuçları bizim bulgularımızla paralellik göstermemektedir. Çalışma sonuçlarımıza göre, öğrenciler uygulama alanlarında oldukları için fiziksel olarak birbirlerine daha fazla yardımda bulunma imkânı bulurken duygusal yönden ise birbirlerini daha az destekledikleri düşünülmektedir. Fiziksel ve akademik yardım alt boyutlarının aritmetik ortalama puanları birbirlerine yakındır.

Akademik başarı notu ile Akran Desteği Ölçeği alt boyutlarından fiziksel, akademik, duygusal yardım ve ölçek toplam puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmadı. Akademik, duygusal ve fiziksel açıdan yardımlaşan öğrencilerin akademik başarı açısından da olumlu gelişmeler göstermesi beklenirken bizim çalışma sonuçlarımız bu durumla paralellik göstermemektedir.

Yıldırım'ın 545 lise öğrencisi arasında yaptığı araştırma-

da akademik başarı ile arkadaş desteği arasında anlamlı bir ilişki bulunmamıştır (16). 663 lise öğrencisinde yapılan başka bir araştırmada arkadaş desteği değişkeninin lise son sınıf öğrencilerinin akademik başarılarında anlamlı bir etkisinin olmadığı bildirilmiştir (17). Yine akademik başarı ile arkadaş ilişkisinin değerlendirildiği bir araştırmada algılanan arkadaş desteğinin akademik başarıyı etkilemediği gösterilmiştir (18). Chen'in 270 lise öğrencisi üzerinde yaptığı araştırmada, akademik başarı açısından öğretmen ve ebeveyn desteğinin akran desteğinden daha önemli bir rol oynadığı bulunmuştur (19).

Buna ilaveten ilkokul 5. sınıf öğrencileriyle yapılan bir çalışmada arkadaşları tarafından sevildiğini hisseden öğrencilerin akademik başarılarının da yüksek olduğu bulunmuştur (10). 8-11. sınıf öğrencilerinde yapılan çalışmada arkadaş desteğinin akademik başarıyı etkilediği, arkadaş desteği ile akademik başarı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu bildirilmektedir (20). Ortaöğretim öğrencilerinde yapılan bir çalışmada, yakın arkadaşı olan öğrencilerin, yakın arkadaşı olmayan öğrencilere göre arkadaşlarından algıladıkları sosyal destek düzeylerinin anlamlı derecede daha yüksek olduğu bildirilmiştir (21). Bunun yanında Lise birinci sınıf öğrencilerinde yapılan bir araştırmada ise öğrencilerin akran baskısı arttıkça akademik benlik saygısı puanları düştüğü bulunmuştur (22).

Çalışma bulgularımız literatürdeki bazı çalışma sonuçları ile paralellik göstermektedir. Akran desteği ile akademik başarı ilişkisinin olmamasının nedeni akademik başarısızlık yaşayan öğrencilerin çok az olmasından (n=12) ve öğrencilerin benzer akademik başarı puanlarına sahip olmasından kaynaklanıyor olabilir.

Akademik başarı notu ile yaş arasında istatistiksel olarak anlamlı ilişki bulunmadı. Bir çalışmada yaş ile akademik başarı arasında negatif yönde ilişki saptanmış ve yaş arttıkça akademik başarı azaldığı bildirilmiştir (23).

Akran Desteği Ölçeği alt boyutlarından fiziksel yardım, akademik yardım, duygusal yardım ve ölçek toplam puanları arasında pozitif yönde ileri düzeyde anlamlı ilişki bulundu. Öğrencilerin herhangi bir alt boyuttaki yardım puanı arttıkça diğer alt boyut ve ölçek toplam puanları da artmaktadır. Birey fiziksel, duygusal ve sosyal yönden bir bütündür ve herhangi bir yönünde oluşan olumlu bir gelişme diğer yönlerini de olumlu olarak etkilemektedir.

İkinci öğretim öğrencilerine göre, birinci öğretim öğrencilerinin fiziksel yardım puanları yüksek bulundu. Bu farkın,

birinci öğretimdeki öğrencilerin ders saatlerinin gündüz olması ve öğrencilerin zaman kısıtlaması olmadan birbirleriyle daha uzun süre iletişime geçmeleri nedeniyle olduğu düşünülebilir. Aynı zamanda öğrenciler genelde bir işte çalıştıkları için ikinci öğretim tercihi ettiklerinden dolayı birbirleriyle yardımlaşma fırsatı bulamadıkları düşünülebilir.

Bölgelere göre Akran Desteği Ölçeği alt boyutları ve toplam puan ortalamaları incelendiğinde; fiziksel yardım boyutu açısından fark olmazken akademik yardım, duygusal yardım ve toplam puan ortalaması açısından anlamlı fark bulundu. Tıbbi Laboratuvar bölümü öğrencilerinin duygusal yardım puanları Anestezi bölümü öğrencilerinden yüksektir. Tıbbi Görüntüleme bölümü öğrencilerinin akademik yardım ve ölçek toplam puanları İlk ve Acil Yardım bölümü öğrencilerinden yüksek bulundu. Çalışkan ve Çınar'ın çalışmasında ise Ebelik ve Hemşirelik bölüm öğrencileri arasında Akran Destek Ölçek puanları farklı bulunmadı (14). Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinde yapılan bir araştırmada arkadaş desteği ile hemşirelik, ebelik ve sağlık memurluğu bölümleri arasında anlamlı fark bulunmamıştır (24). Çalışmamızda bulunan farkın sağlık meslekleri olmasına rağmen birbirinden farklı altı bölümün araştırmaya alınmasından ve öğrencilerin sadece bölümleri değil öğrenim alanları, klinik uygulama alanları, ders saatleri, cinsiyet dağılımları vb. birbirinden farklı olmasından kaynaklanabileceği düşünülmektedir.

Akademik başarı notu açısından kız ve erkek öğrenciler arasında istatistiksel olarak anlamlı fark bulundu. Kız öğrencilerin akademik başarı notu erkek öğrencilerden daha yüksek bulundu. Koç ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada; başarı ortalaması değişkeni incelendiğinde cinsiyet farklılıklarına göre kızların başarı ortalamaları daha yüksek bulunmuştur (25). Başka bir çalışmada da cinsiyet değişkeninin akademik başarıyı etkilediği belirtilmektedir (9). Yapılan başka bir çalışmada ise akademik başarı açısından cinsiyetler arasında fark saptanmamıştır (23). Buna göre, akademik başarıda cinsiyetin etkisi net olarak ortaya koyulamamıştır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Yaptığımız çalışmada

- Akademik başarı notu ile Akran Desteği Ölçeği alt boyut ve toplam puanları arasında ilişki olmadığı,
- Akran Desteği Ölçeği'nin alt boyut ve toplam aritmetik

ortalama puanları fiziksel yardım puanları duygusal yardım puanlarından daha yüksek ve akademik yardım puanları duygusal yardım puanlarından daha yüksek olduğu,

- Akran Desteği Ölçeği puanlarının yaş, cinsiyet, medeni duruma göre değişmediği,

- İlk ve Acil Yardım bölümünde öğrenim gören öğrencilerin Akran Desteği Ölçeği alt boyutlarından akademik yardım ve toplam puanlarının Tıbbi Görüntüleme öğrencilerinden daha düşük olduğu,

- Anestezi bölümünde öğrenim gören öğrencilerin Akran Desteği Ölçeği alt boyutlarından duygusal yardım puanlarının Tıbbi Laboratuvar bölümü öğrencilerinden daha düşük olduğu,

- Akademik başarının bölümlere, birinci ve ikinci öğretimde olma durumuna göre değişmediği,

- Kız öğrencilerin akademik başarısı, erkek öğrencilerden daha yüksek olduğu belirlendi.

Buna göre, öğrencilerin akademik yardım puanlarının artırılması için birlikte çalışabilecekleri uygun ortamların sağlanması, İlk ve Acil Yardım ve Anestezi bölümünde okuyan öğrencilerin daha fazla akran desteği sağlanabilmesi için grup çalışmalarına yönlendirilmeleri, Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksekokulu'nu tercih eden erkek öğrencilerin akademik başarılarını artırmak için danışmanları tarafından yakından izlenmesi ve desteklenmesi önerilmektedir.

KAYNAKLAR

1. Steinberg L. Adolescence. Ergenlik. 1st ed, Çeviren: Çok F. (Ed.), Ankara, İmge Kitabevi, 2007; s.187-474.
2. Gander MJ, Gardiner HW. Child and Adolescent Development. Çocuk ve Ergen Gelişimi. 5th ed, Çeviren: Çelebi N, Dönmez A, Onur Bekir, Ankara, İmge Kitabevi; 2004 s.398-489.
3. Demir NÖ, Baran AG, Ulusoy D. Türkiye'de ergenlerin arkadaş-akran grupları ile ilişkileri ve sapsmış davranışlar: Ankara örnekleme. Bilig. 2005; 32: 83-108.
4. Sandtrock JW. Adolescence. Ergenlik.14th ed, Çeviren: Siyez DM.(Ed.), Ankara, Nobel Akademik Yayıncılık eğitim Danışmanlık Tic.Ltd.Şti., 2012; s. 295-375.
5. Dennis CL. Peer support within a health care context: A concept analysis. International Journal of Nursing Studies. 2003; 40: 321-332.
6. Mead S, Hilton D, Curtis L. Peer support: A theoretical perspective. Psychiatric Rehabilitation Journal. 2001; 25(2): 134-141.
7. Davidson L, Chinman M, Sells D, Rowe M. Peer support among adults with serious mental illness: A report from the field. Schizophrenia Bulletin. 2006; 32(3): 443-450.
8. Ökdem Ş, Yardımcı F. Üniversite öğrencilerinin algılanan sosyal destek düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. Anadolu Psikiyatri Dergisi. 2010; 11: 228-234.
9. Yıldırım İ. Akademik başarının yordayıcısı olarak gündelik sıkıntılar ve sosyal destek. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2006; 30: 258-267.
10. Karadağ İ. İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Akademik Başarılarının Sosyal Destek Kaynakları Açısından İncelenmesi. Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi Adana, 2007.
11. Kartal A. Çetinkaya B. Yüksekokul öğrencilerinin algılanan sosyal destek durumları ve sosyal desteği etkileyen faktörler. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi. 2009; 4(12): 3-20.
12. Kuo CL, Turton MA, Hsieh JL, Tseng HF, Hsu CL. Measuring peer caring behaviors of nursing students: Scae development. International Journal of Nursing Studies. 2007; 44: 105-114.
13. Çalışkan T, Çınar S. Akran Desteği: Öğrencilerin sınıf ortamı ve uygulama alanlarında birbirleriyle yardımlaşma durumlarını değerlendirilme. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Bitirme Projesi, 2010.
14. Çalışkan T, Çınar S. Akran Desteği: Öğrencilerin sınıf ortamı ve uygulama alanlarında birbirleriyle yardımlaşma durumlarının değerlendirilmesi. Maltepe Üniversitesi Hemşirelik Bilim ve Sanatı Dergisi, Sempozyum Özel Sayısı: 2010; 226-233.
15. Çalışkan T, Çınar S. Akran Desteği: Geçerlik güvenilirlik çalışması. Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 2012; 2(Ek Sayı 1): 1-7.
16. Erkan S, Özbay Y, Çankaya ZC, Terzi Ş. Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları problemler ve psikolojik yardım arama gönüllükleri. Eğitim ve Bilim Dergisi. 2012; 37(164): 94-107.
17. Yıldırım İ. Akademik başarının yordayıcısı olarak yalnızlık, sınav kaygısı ve sosyal destek. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2000; 18: 167-176.
18. Yıldırım İ, Ergene T. Lise son sınıf öğrencilerinin akademik başarılarının yordayıcısı olarak sınav kaygısı, boyun eğitici davranışlar ve sosyal destek. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2003; 25: 224-234.
19. Kapıkıran Ş, Özgüngör S. Ergenlerin sosyal destek düzeylerinin akademik başarı ve güdülenme düzeyi ile ilişkileri. Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi, 2009; 16(1): 21-30.
20. Chen Li J. Relation of academic support from parents, teachers, and peers to Hong Kong adolescents' academic achievement: the mediating role of academic engagement. Genetic, Social, and General Psychology Monographs. 2005; 131(2): 77-127.
21. Yıldırım İ. Akademik başarının yordayıcısı olarak gündelik sıkıntılar ve sosyal destek. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 2006; 30: 258-267.

22. Ateş B. Ortaöğretim öğrencilerinin sosyal destek algılarının bazı değişkenlere göre incelenmesi. Akademik Bakış Dergisi. 2012; 30: 1-16.
23. Aktuğ T. Ergenlerde Akran Baskısı ve Benlik Saygısının İncelenmesi. M.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Mersin, 2006.
24. Keskin G, Sezgin B. Bir grup ergende akademik başarı durumuna etki eden etmenlerin belirlenmesi. Fırat Sağlık Hizmetleri Dergisi. 2009; 4 (10): 3-18.
25. Yılmaz E, Yılmaz E, Karaca F. Üniversite öğrencilerinin sosyal destek ve yalnızlık düzeylerinin incelenmesi. Genel Tıp Dergisi. 2008; 18(2): 71-79.
26. Koç M, Avşaroğlu S, Sezer A. Üniversite öğrencilerinin akademik başarıları ile problem alanları arasındaki ilişki. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi. 2004; 11: 483-498.